

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Az észszerűnek minősülő időtartam

Szerző:

dr. Potári Anita

Pécs, 2022. július 7.

Bevezetés

A bírói jogalkalmazás szempontjából a peres eljárások észszerű határidőn belül történő befejezése számos olyan képesség meglétét feltételezi, amely túlmutat a jogi ismereteken. A döntési képesség kiemelkedő jelentőséggel bír abból a szempontból, hogy a bíró az előtte folyamatban lévő eljárást megfelelő időben be tudja fejezni. Az eljárási kódexekben meghatározott jogi eszközökkel - azok megfelelő alkalmazása esetén - a felek és egyéb résztvevők eljárást elhúzó cselekményei és mulasztásai kiszűrhetőek, megfelelően szankcionálhatóak, így a bíró az eljárást megfelelő mederben tudja tartani.

A döntési képesség olyan összetett képességek csokrá, amelynek legfontosabb eleme az, hogy tudnunk kell mikor kell dönteni. A peres eljárás legfontosabb mozzanata annak eldöntése, hogy mikor érett meg döntésre az ügy és megfelelően kell észlelni azt is, hogy mi hiányzik még a felelősségteljes döntéshez. Egyes emberek vele született képessége a döntési képesség, azonban a döntési folyamat és a döntéshez szükséges készségek tanulhatóak, fejleszthetőek is. A bíró egyéni felelőssége az alapos szakmai ismeretek megszerzésén túl a döntési képességhez szükséges készségek fejlesztése.

Az állam által alkotott jogrendszernek is alkalmasnak kell lenni ahhoz, hogy a bíró adott ügyben végzett munkáját elősegítsék, hatékonyabbá tegyék. Észszerű időn belül akkor lehet dönteni, ha az alkalmazandó jogszabályok világosak, jól értelmezhetőek, illeszkednek a többi jogi normához és az állam biztosítja a bíró számára az infrastrukturális feltételeket. Többek között a megfelelő bírósági szervezetrendszer kiépítése, a megfelelő ügyteher, az egyéb eszközök, például jogtárak, szakmai anyagok, képzések, és az egzisztenciális biztonság biztosítása mind segíti a bírót abban, hogy időszerűen lássa el az ítélezési tevékenységét. Természetesen az állam segítő szerepe nem terjeszkedhet túl, nem sértheti az igazságszolgáltatás egyik legfontosabb alapelvét, a bírói függetlenség elvét.

Nemzeti jogrendszerünk nem önállóan létezik, hanem a nemzetközi jog és az Európai Unió jogának része. Az uniós jog alkalmazása, és annak a magyar jogrendszerbe történő beemelése, az Európai Unió bíróságainak széleskörű esetjoga mind kölcsönhatással vannak a nemzeti jogrendszerekre.

A nemzeti jogrendszert nem egy állandó, változások nélküli rendszerként kell felfogni, hanem olyannak, amely a történelmi, társadalmi és szociális változásokhoz alkalmazkodni tud, folyamatosan fejlődik. Ezért az uniós jog és a nemzeti jog között folyamatos kölcsönhatás áll fenn. Ugyanakkor a mérleg másik serpenyőjében a jogbiztonság áll, amelynek elengedhetetlen feltétele az, hogy a jogszabályi környezet ne változzon feleslegesen, az alkalmazandó jogszabályok felismerhetőek és megismerhetőek legyenek, az új jogszabályok bevezetése esetén a jogalkotó pedig biztosítson átmenetet a hatékony alkalmazás érdekében a felkészülésre.

Az Európai Emberi Jogi Bíróság (a továbbiakban: EJEB) esetjogának közvetlen hatása is van a magyar jogrendszer fejlődésére, hiszen az EJEB döntéseinek következtében fogadta el a Magyar Országgyűlés a 2022. január 1-én hatályba lépett polgári peres eljárás elhúzódsával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítéséről szóló 2021. évi XCIV. törvényt (a továbbiakban: Pevtv.). Ezzel a nemzeti jogrendszerbe egy olyan új jogintézmény került bevezetésre, amely hatékony jogorvoslatot biztosít a felek számára az eljárások elhúzódsa esetén.

I. Az alapvető jogok szabályozása az Európai Unióban és a hazai jogrendszerünkben

A Magyar Országgyűlés 1993. április 7-én hirdette ki az 1993. évi XXXI. törvénnyel az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezményt (The European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, a továbbiakban: Egyezmény) és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyvet. A megerősítéséről szóló okirat letétbe helyezésével egyidejűleg Magyarország nyilatkozatot tett arról, hogy elismeri az Európai Emberi Jogi Bíróság (a továbbiakban: EJEB) joghatóságát az Egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyvei értelmezésével és alkalmazásával összefüggő minden ügyel kapcsolatban.

Az Egyezmény 6. Cikk 1. pontja szerint „Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően...”

A 13. Cikk alapján „Bárkinek, akinek a jelen Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.”

Az Egyezményen túlmutatva az Európai Unió egy dokumentumban összefoglalta mindazokat személyiségi, polgári, politikai, gazdasági és szociális jogokat, amelyek az EU-ban megilletik a polgárokat és az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság 2000. december 7-én kihirdette az Európai Unió Alapjogi Chartáját. A Lisszaboni szerződés 2009. decemberi hatálybalépésével az Alapjogi Charta alkalmazása is kötelezővé vált mind az Európai Unió intézményei, mind a tagállamai számára. Az Alapjogi Charta megerősíti az Egyezménybe foglalt alapjogokat és kimondta, hogy az alapjogok sérelme esetén mindenkit megillet a hatékony jogorvoslat, mindenkinek joga van a bírósághoz forduláshoz és ahhoz, hogy a bíróság tisztességesen, nyilvánosan és észszerű időn belüli eljárás keretében bírálja el az ügyét, az igazságszolgáltatás hatékony igénybevételéhez szükséges biztosítani a képviselet igénybevételét és a költségmentesség lehetőségét. ¹

Magyarország Alaptörvényének rendelkezései és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényben (a továbbiakban: Pp.) lefektetett alapelvek segítik az Egyezmény alkalmazhatóságát, alkotmányos és eljárásjogi garanciát nyújtanak a bírósághoz való forduláshoz.²

Magyarország Alaptörvényének XXIV. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy bármely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

A tisztességes eljáráshoz való jog egyik részjogosítványa az eljárás ésszerű határidőn belül történő elbírálásához való jog.

¹ Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikk

² ÁRVA Zsuzsanna: *Nagykommentár Magyarország Alaptörvényéhez* (Alaptörvény 28. cikkéhez) <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/428/id/A20Y2225.KK/2022.majus> 19.

Az Egyezményben foglaltak érvényesülését elősegítik a Pp. alapelvi szintű rendelkezései is.

A perkoncentráció elve, a felek eljárástámogatási és igazmondási kötelezettsége, a jóhiszeműség elve és a bíróság közrehatási tevékenységének a kötelezettsége biztosítja az eljárások ésszerű időn belül történő befejezését.

II. Az ésszerűnek minősülő időtartam (*reasonable time*) megítélése az Európai Unióban

Az ésszerűnek minősülő időtartam konkrét definícióját nem tartalmazza sem az Egyezmény, sem más európai uniós jogforrás.

Az ésszerű időn belüli döntéshozatal követelményét mind polgári, mind büntetőjogi ügyekben alkalmazni kell.

Az Egyezményt nem kizárólag a klasszikus polgári ügyekben kell alkalmazni, azaz nem csak azokban a polgári jogi jogviszonyokban, ahol a mellérendeltség és egyenjogúság elve szerint a személyek alapvető vagyoni és személyi viszonyai kerülnek elbírálásra, hanem minden olyan eljárásban, amelynek anyagi vonzata van, mint például közigazgatási ügyek, munkajogi ügyek.³

Az Egyezmény nem határozza meg pontosan az ésszerű időtartamot, minden tagállamnak azonban úgy kell kialakítani, megszervezni a bírósági rendszerét, hogy az alkalmas legyen arra, hogy a polgárai az ügyekben a végső ítélethez ésszerű időn belül hozzájussanak.

Az EJEB tagállamokat marasztaló döntései következtében több tagállam átszervezte az igazságszolgáltatási rendszerét (lsd. Spanyolország), vagy a bírói kar, illetve az igazságügyi alkalmazottak számát növelte (lsd. Szlovákia, Svájc, Egyesült Királyság).⁴

Az EJEB minden esetben az ésszerű időtartam megsértése miatti kérelmeknél vizsgálja, hogy mit kell az eljárás kezdő és befejező időpontjának tekinteni.

³ Frédéric EDEL: *The length of civil and criminal proceedings in the case-law of the European Court of Human Rights* 2nd édition, 2007 Council of Europe Publishing, 8.

⁴ EDEL i.m.14-16.

Fő szabály szerint az eljárás kezdőidőpontja polgári ügyekben a keresetlevél bírósághoz történő benyújtása.

A különböző tagállami szabályozások és eljárásjogi törvények miatt azonban általánosan az eljárás megindításának időpontját meghatározni nem lehet, azokat minden egyes ügyben külön kell vizsgálni.⁵

A hazai jog szerint, ha bűncselekménnyel okozott kár megtérítése miatt a fél polgári eljárást kezdeményez az eljárás kezdőidőpontja a keresetlevél benyújtása, azonban, ha büntető eljárásban terjeszt elő valaki polgári jogi igényt, akkor az ésszerű időn belüli eljárás kezdő időpontja nem a büntető eljárás kezdő időpontja lesz, hanem amikor a sértett a polgári jogi igény iránti kérelmét előterjeszti.

Az eljárás befejezésének időpontja az, amikor a hazai jog szerint az ügyben megszületik a végső döntés, az a határozat (végítélet), amely jogerős és végrehajtható.⁶

Az eljárás befejezése nem kizárólag érdemi döntés lehet, hanem egyéb olyan aktusok is, amelyek az eljárást befejezik, így például a fellebbezés visszautasítása. Az eljárás befejezésének időpontját minden bírósági szinten (első-, és másodfokú eljárás, felülvizsgálati eljárás) külön kell vizsgálni és értékelni megfelel-e az ésszerű időn belül történő befejezésnek.

Az EJEB rámutatott arra, hogy az Egyezmény 6. Cikk célja szerint bármely bíróság ítéletének a végrehajtása szerves része az eljárásnak⁷, egy másik ügyben pedig rögzítette: az eljárás befejezése azokban az ügyekben, amelyekben az EJEB a 6. Cikk szempontjából vizsgálta az eljárás hosszát az a pillanat, amikor az érvényesített jog ténylegesen érvényesül⁸.

⁵ EDEL i.m.17.

⁶ EDEL i.m.26.

⁷ Hornsby v. Greece (no.18357/91, 1997. március 19-i ítélet)

⁸ Jarreau v. France (no.50975/99, 2003. április 8-i ítélet)

Egy Olaszország elleni marasztalással zárult eljárásban pedig kifejtette az eljárás befejezésének időpontja az volt, amikor az ingatlan ténylegesen kiürítésre került⁹.

III. Az észszerűnek minősülő időtartam megállapítása során figyelembe veendő körülmények

Az eljárás hosszának észszerűséget az ügy összes körülményének tükrében kell vizsgálni, a megállapítása során figyelemmel kell lenni az ügy bonyolultságára, a kérelmező és az illetékes hatóságok magatartására, az eljárás tárgyára és hogy mi volt a per tétje a kérelmező szempontjából.¹⁰

Az ügy körülményeinek vizsgálata nagy mértékben viszonylagos és minden ügyben egyedileg kell vizsgálni. Az EJEB gyakorlata igyekezett lefektetni olyan szabályokat, meghatározni olyan feltételeket, amelyek mentén vizsgálható az eljárás hosszának észszerűsége.

Ilyen például:

- az összehasonlító értékelés (az eset körülményeinek tükrében).

Az egyedi ügyek vizsgálatából levonható az a megállapítás, hogy ha az adott tagállam sorozatosan megszegi az észszerű időn belüli befejezés követelményét, akkor az magának a bírósági szervezetrendszernek a nem megfelelő működését jelenti.¹¹

- objektív értékelés (az ügy természetére vonatkozó kritériumok)

E körben értékelendő:

- az ügy bonyolultsága: ténybeli (összetett), jogi bonyolultság (városrendezési jogszabályok alkalmazása, nemzetközi szerződés értelmezésének szükségessége), eljárásjogi bonyolultság (a felek egyéb résztvevők magas száma, hatalmas ügyirat).¹²

⁹ Immobiliare Saffi v. Italy (no.22774/93, 1999. június 28-i ítélet)

¹⁰ EDEL i.m.33-34.

¹¹ EDEL i.m. 34.

¹² EDEL i.m. 39.

- az ügy tárgya: soron kívüli eljárás szükségessége bizonyos ügyminőségekben mint pl. személyállapottal összefüggő perek, családjogi perek pl. szülői felügyelettel összefüggő perek, házassági bontóperek, közúti balesettel és bűncselekménnyel okozott kár megtérítése iránti kártérítési perek, munkajogi jogviták, szociális jogokkal, ellátással összefüggő perek.¹³
- kivételesen fontos ügyek: szülői felügyeleti jog visszaállítása, ha a gyermek intézetben nevelt, gyógyíthatatlan betegségben szenvedő személy pere¹⁴.

A felek számos magatartással hozzájárulhatnak az eljárás elhúzódásához, így például kezdő iratok benyújtása joghatósággal nem rendelkező bírósághoz, halasztási kérelmek, határidő hosszabbítás iránti kérelmek, ismétlődő jogi képviselő váltások, késedelem a bizonyítékok benyújtása során, távolmaradás az egyes eljárási cselekményről, késedelmesen terjesztik elő az előkészítő iratokat, válasziratokat, az egyezségi kísérletük sikertelen lesz, beadványokkal árasztják el a bíróságot (*procedural maze* - eljárási labirintus- például alaptalan elfogultsági kifogások ismételt előterjesztése), kihasználják a teljes határidőt, bár a fél a jelenlétében meghozott határozat ellen helyben fellebbezéssel élhetne, önként nem teljesítik az ítéletet.¹⁵

A polgári ügyekben főszabályként a felek késedelme, vagy rosszhiszemű eljárása nem róható fel a kérelmezett államnak az ésszerű időtartam megítélése során, azonban a bíróságoknak a felek eljárására tett válaszlépései sem maradhatnak el.

A bíróságnak is vannak ahhoz eszközei, hogy a felek kötelezettségeinek teljesítését kikényszerítse. Így például az alaptalan kérelmek elutasítása, a felesleges határidőhosszabbítás iránti kérelmek elutasítása, egyéb eljárásjogi lehetőségek kimerítése, annak érdekében, hogy a felek teljesítsék a kötelezettségeiket (például pénzbírság alkalmazása)¹⁶.

A releváns hatóságok magatartásának vizsgálatával megállapítható, hogy azok is számos különböző módon hozzájárulhatnak az eljárások elhúzódásához.

¹³ EDEL i.m. 43-46.

¹⁴ EDEL i.m. 49-50.

¹⁵ EDEL i.m. 52-53.

¹⁶ EDEL i.m. 55.

A polgári perekben a releváns hatóság a bíróság. A releváns hatóság eljárást elhúzó magatartása lehet az előzetes eljárások lefolytatásának késedelme, kijelölési eljárások késedelme, késedelmes iratbeszerzések, nem megfelelő bírói felkészülés a tárgyalásra, késedelem a határozat végrehajtásának elrendelése során, késedelmes idézések, késedelem az egyesítések során, a fellebbezések késedelmes felterjesztése, megkeresett hatóságok késedelme, az iratok, vagy eljárási nyomtatványok késedelmes megküldése a feleknek, tárgyalások távoli időpontra történő kitűzése, a közbenső döntések között túl hosszú idő telik el, a döntések késedelmes meghozatala annak ellenére, hogy az ügy megérett a döntésre, az írásbafoglalás késedelme.¹⁷ A hosszú időn keresztül inaktivitás, vagy akár a túlbuzgóság is elhúzhatja az eljárást.

Az egyéb nemzeti hatóságok, főként a kormány és a törvényhozó hatalom tevékenysége is hozzájárulhat az eljárások elhúzódásához, gondoljunk itt a gazdasági válságra, helyi politikai csatározásokra, a demokratiai válságokra, vagy a menekültügyi válságokra.¹⁸

IV. Hatékony jogorvoslat szükségessége az EJEB ítélkezési gyakorlatában

Az Egyezmény 35. cikk (1) bekezdése értelmében „Az ügyet csak akkor lehet a Bíróság elé terjeszteni, ha az összes hazai jogorvoslati lehetőséget már kimerítették a nemzetközi jog általánosan elismert szabályainak megfelelően, és pedig attól az időponttól számított négy hónapon belül, amikor a hazai végleges határozatot meghozták.”

Az Egyezményt aláíró részes európai tagállamok az Egyezmény 13. cikke szerint kötelezettséget vállaltak arra, hogy olyan hazai jogorvoslati rendszert hoznak létre, amely alkalmas arra, hogy hatékonyan megvédjen bárkit, akinek az egyezményben foglalt jogait megsértették, még abban az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.

Az EJEB is elismeri, hogy a részes államok szabadon alakíthatnak ki olyan belső hatékony jogorvoslati rendszert, amely a saját államuk belső jogrendszeréhez igazodik.¹⁹

¹⁷ EDEL i.m. 58-59.

¹⁸ EDEL i.m. 63.

¹⁹ EDEL i.m. 72.

A hatékony jogorvoslati rendszer egyrészt alkalmas az eljárások minél gyorsabb befejezésére, ugyanakkor az eljárások elhúzódása esetére vagyoni elégtételt biztosít, ilyen például Ausztria, Horvátország, Spanyolország, Lengyelország és Szlovákia jogorvoslati rendszere²⁰. Egyes jogrendszerek az eljárások elhúzódása miatt vagyoni és nemvagyoni kártérítés lehetőségét is biztosítják például: Ciprus, Észtország, Spanyolország²¹.

Az EJEB az ítélkezési gyakorlatában tekintettel van arra, ha a hazai jogrendszer az eljárások elhúzódása miatt hatékony vagyoni elégtételt biztosít. Számos eseti döntésén keresztül határozta meg a hatékony jogorvoslati rendszerrel kapcsolatos követelményeket.²²

V. Az Európai Unió jogának hatása a magyar jogrendszer hatékonyságának fejlesztésére

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága a 2004. május 12-én a 114. ülésén fogadta el a Miniszteri Bizottság Rec (2004) 6. sz. ajánlását a tagállamok felé a hazai jogorvoslatok fejlesztéséről. Miután az egyezmény a tagállamok belső jogává vált a tagállamokat annak a kötelezettsége is terheli, hogy az EJEB döntéseiben megállapított jogsértések mögött húzódó igazságszolgáltatási rendszerrel kapcsolatos problémákat megoldják, különösen a bírósági eljárások elhúzódásával kapcsolatos esetekben. Az EJEB-re nehezedő ügyteher csökkentése érdekében vált szükségessé az Egyezmény megsértésével kapcsolatos panaszok esetében a hazai jogorvoslati rendszerek fejlesztése.

Ennek érdekében az alábbi ajánlásokat fogalmazták meg:

- a tagállamok az Egyezmény megsértésével kapcsolatos hazai jogorvoslatokat folyamatosan vizsgálják felül, annak érdekében, hogy azok érdemi döntést és megfelelő orvoslást jelentsenek,
- a felülvizsgálat nyomán, ahol szükséges létesítsenek hatékony jogorvoslatot
- kiemelten kezeljék a bírósági eljárások elhúzódásával kapcsolatos jogorvoslatokat.

²⁰ EDEL i.m. 75.

²¹ EDEL i.m. 78.

²² EDEL i.m. 82.

Az ajánlás melléklete több támpontot is nyújtott a tekintetben, hogy különösen az eljárások elhúzódsával kapcsolatban mik a fő kritériumai a hatékony jogorvoslatnak. A legfőbb elvárás, hogy legyen a nemzeti jogrendszerekben az Egyezmény megsértésével kapcsolatos jogorvoslat, amely jogilag és gyakorlatilag is hatékonynak minősül. E körben kiemelten fontos az igazságszolgáltatási rendszer által nyújtott jogorvoslatok hatékonysága, amellyel szemben támasztott egyik feltétel a gyorsaság.

A jogorvoslati rendszer hatékonyságának növelése érdekében az EJEB az esetjogának hazai eljárásban történő alkalmazását preferálja. Ezt segítené az eseti döntések széleskörű nemzeti nyelvre is lefordított ismertetése, a bírák, egyéb jogalkalmazók továbbképzése. Az EJEB ügyterhének csökkenését eredményezné a hazai specifikus és általános jogorvoslatok létesítése. Az ajánlás kihangsúlyozza, hogy amelyik tagállamban létezik ún. általános jogorvoslat (például a hazai Alkotmánybíróságok által) onnan kevesebb eljárást kezdeményeznek az Egyezmény megsértése miatt. A Bizottság ajánlást tett a strukturális problémákra rámutató ítéletet követő jogorvoslatok bevezetésére is.

Az ajánlás részletesen kitért az eljárás elhúzódsá miatti panaszok elleni jogorvoslat szükségességére is. Egyes tagállamokban az eljárások minden szakaszának a maximális hossza meg van határozva, vagy az érintett fél kérheti az eljárás gyorsítását, van olyan tagállam, ahol meghatározzák pontosan, hogy mikor kell az ügyet befejezni.²³

V.1. A pilot-judgement eljárás:

Az Egyezmény ellenőrző rendszerének módosítására vonatkozó 14. jegyzőkönyvet 2004. május 13-án fogadták el a részes államok. Az EJEB eljárási reformjának fő célja az EJEB és az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága folyamatosan növekvő munkaterhének a csökkentése volt.

²³ <https://kuria-birosag.hu/hu/etmb/r-04-6-hazai-jogorvoslatok-fejleszteserol> 2022. május 6.

A 14. számú kiegészítő jegyzőkönyv nem tartalmazta kifejezetten a *pilot-judgement* eljárást, azonban a reformok szellemében az EJEB a Broniowski²⁴ ügyben lefektette a *pilot-judgment* eljárás alapjait.

Az új eljárás lehetővé tette, „hogy a Bíróság tömegesen benyújtott panaszok esetén egyes ügyeket kiemelhessen („pilot ügyek” vagy magyarosabban vezető ügyek) és eldönthessen (miközben a többi folyamatban levő, ún. ismétlődő „*repetitive*” ügyben semmilyen érdemi lépést nem tesz), melyet követően, amennyiben az szükséges, az érintett tagállam köteles legyen olyan belső jogorvoslati lehetőséget teremteni, mely a Bíróság által kiemelt ügy eldöntését követően a nemzeti jogban a strasbourgi bíróság döntésének megfelelően zárja le a tömegesen benyújtott és a Bíróság által még érdemben nem vizsgált ügyeket”.²⁵

Végül 2011. február 21-én került be az EJEB eljárási szabályzatába a *pilot-judgement procedure*.²⁶

Az EJEB a felek kérelmére, vagy hivatalból is kezdeményezheti ezt az eljárást, amennyiben a kérelemben foglalt tények alapján megállapítható, hogy a kérelmezett Szerződő Félnél olyan strukturális vagy rendszerszintű, illetve más diszfunkció áll fent, amely miatt sok kérelmet nyújtottak be, vagy várhatóan sok kérelmet nyújthatnak be. Az ilyen alapon kiválasztott kérelmet az EJEB az eljárási szabályzat 41. cikke alapján elsőbbséggel tárgyalja. Az EJEB ebben a speciális eljárásában nemcsak az adott ügyet dönti el, hanem a rendszerszintű problémák megoldására operatív rendelkezéseket is hoz, amelynek teljesítésére a Szerződő Félnek végső határidőt is szabhat.

A *pilot-case* eldöntéséig a többi hasonló alapon előterjesztett kérelem ügyében az eljárást elhalasztja. Ezek az eljárások akkor indulnak újra, ha a Szerződő Fél nem tett eleget a kötelezettségének.

²⁴ Broniowski v. Poland (no.:31443/96, 2005. szeptember 28-i ítélet)

²⁵ SZEMESI Sándor: Egy lehetséges válasz a szisztematikus jogsértésekre: a pilot judgment eljárás az emberi jogok európai bírósága gyakorlatában In: Collegium Doctorum Konferencia [elektronikus dokumentum]: 2012. április 19., Miskolc [DVD]/[közread. Collegium Doctorum], Bíbor, Miskolc, 2012. 2.

²⁶ https://www.echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf rule 61. 32-33. 2022. május 6.

V.2. A *Gazsó v. Hungary* ügyben hozott ítélet jelentősége

Az EJEB *Gazsó v. Hungary* ügyben 2015. július 16-án meghozott ítélete kiemelt jelentőségű a magyar eljárásjogi szabályozás rendszerszintű átalakítása és a bírósági eljárások elhúzódásának megelőzése tekintetében. E *pilot-case*-ben meghozott rendelkezések előírták a Magyar Köztársaság számára, hogy a bírósági eljárások ésszerű időn túl történő befejezése esetére olyan nemzeti jogorvoslatot dolgozzon ki, amely alkalmas a jogsérelmek megfelelő kompenzálására.

A *Gazsó v. Hungary* ügy²⁷ alapja *Gazsó György* magyar állampolgár 2012. július 24-én előterjesztett kérelme volt, amelyet az EJEB 48322/12. számon fogadott be. A kérelem szerint a munkaügyi jogvitáját ésszerűtlenül hosszú ideig bírálta el a bíróság, és sérelmezte, hogy ezzel kapcsolatban nem állt rendelkezésére hatékony jogorvoslat. A kérelmező szerint ezzel a Magyar Állam megszegte az Egyezmény 6. és 13. cikkét.

A kérelmező és volt munkáltatója között 2002. február 25-től 2005. május 18-ig per volt folyamatban, amelynek során a bíróság a munkáltatót a kérelmező továbbfoglalkoztatására kötelezte. A kérelmező nem fogadta el a továbbfoglalkoztatásra kötelező végzés alapján számára felkínált munkakört, ezért 2006. január 5-én újabb keresetet terjesztett elő.

A Fővárosi Munkaügyi Bíróság 2008. november 18-án elutasította a kérelmező keresetét. A Fővárosi Bíróság 2010. július 9-én megváltoztatta a határozatot, és helyt adott a kérelmező keresetének. Majd az alperes felülvizsgálati kérelme folytán a Kúria 2012. február 29-én megváltoztatta a jogerős ítéletet, és az alperes javára döntött.

Az ügyben az EJEB a *pilot-judgement procedure*, azaz a strukturális jogsértést megállapító ítélet meghozatalára irányuló eljárás keretében járt el.

²⁷ *Gazsó v. Hungary* (no: 48322/12, 2015. július 16-i ítélet)

Úgy vélte, „hogy a polgári eljárások túlzott hosszának, valamint a hatékony hazai jogorvoslatok magyar jogrendszeren belüli hiányának a kérdése annak ellenére megoldatlan, hogy már jó ideje világos és egyértelmű esetjog áll rendelkezésre, amely alapján a Kormány megfelelő intézkedéseket tehetett volna ezen kérdések megoldására”²⁸.

A kérelmező 2006. január 5-én indult ügyében a végső ítélet 2012. február 29-én született meg.

A teljes eljárás időtartama hat év és egy hónap volt, ezért az EJEB az ügy érdeme vonatkozásában megállapította, hogy az eljárás túlzottan hosszú volt, és nem felelt meg az “észszerű idő” követelményének. Magyarország megsértette az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdését. Az észszerű időtartamot a korábban ismertetett kritériumok függvényében vizsgálta az EJEB, azaz figyelemmel volt az ügy bonyolultságára, a kérelmező és a releváns hatóságok magatartására, valamint, hogy mi volt a per tétje a kérelmező számára.

Rámutatott arra is, hogy a munkaügyi jogvitákban különös szorgalommal kell eljárni, ehelyütt utalt több korábbi eseti döntésére is így például a Ruotolo v. Italy²⁹ és a Mangual de Pinto v. France³⁰ ügyekben hozott ítéleteire. Megállapította, hogy a kérelmező továbbfoglalkoztatásával kapcsolatos jogvita nem különösebben bonyolult, sem a kérelmező, sem az alapper alperese nem folytatott perelhúzó magatartást, ezért a releváns hatóság, azaz a bíróság nem a szükséges szorgalommal járt el. A kérelmező az elszenvedett jogsérelemért 1.000 Euró nemvagyoni kártérítésben részesült.

Az irányadó ítélet meghozatala iránti eljárás alkalmazása vonatkozásában az EJEB rögzítette, hogy 2015. május 1- ig több mint 200 olyan ítélet született, amely a polgári eljárások túlzott hosszára figyelemmel az Egyezmény Magyarország általi megsértését állapította meg és hogy 2015. május 1-én körülbelül 400 ilyen tárgyú ügy volt Magyarország ellen folyamatban az EJEB előtt. ³¹

²⁸ Gázsó v. Hungary (no: 48322/12, 2015. július 16-i ítélet) III.23. cikk

²⁹ Ruotolo v. Italy (no. 12460/86, 1992. február 27-i ítélet)

³⁰ Mangual de Pinto v. France (no. 43491/98, 2002. április 9-i ítélet)

³¹ Gázsó v. Hungary (no: 48322/12, 2015. július 16-i ítélet) B.2.34.cikk,36.cikk

Az EJEB nem fogadta el a magyar Kormány azon védekezését, hogy a *pilot-judgement* eljárás szükségtelen mert a Kormány a Miniszteri Bizottsághoz Akciótervet nyújtott be, amely számos igazgatási reformot és a bírósági rendszer átalakítását is tartalmazta, amelyet 2011. évben törvényi szinten szabályoztak.

Az EJEB úgy vélte, hogy az Akcióterv ellenére, a reformok meghozatalát követő négy év alatt sem oldódtak meg azok a rendszerszintű problémák, amelyre a korábbi számos ítéletében már rámutatott. Kimondta, hogy Magyarországon nem létezik a peres eljárások elhúzódásával kapcsolatos olyan általános, vagy speciális jogorvoslat, amelyet hatékonynak lehetne nevezni. Ezért felhívta a magyar államot arra, hogy az ítélet véglegessé válásától számított egy éven belül olyan jogorvoslatot vagy jogorvoslat-együttest vezessen be a hazai jogrendszerbe, amely megfelel Egyezmény 46. cikkében foglalt követelményeknek és jelen pilot-ítéletben foglalt elvárásoknak. Ajánlásában kihangsúlyozta a megelőzés fontosságát, rámutatott arra, hogy mind az eljárás felgyorsítására szolgáló, mind a kártérítést nyújtó jogorvoslatok alkalmasak a perelhúzás problémájának kiküszöbölésére. A Magyar Állam figyelmébe ajánlotta a Miniszteri Bizottság Rec (2004) 6. sz. ajánlását is. A folyamatban lévő eljárások vonatkozásában pedig kiemelte, hogy tegye fontolóra a békés megegyezést, illetve az egyoldalú jogorvoslati felajánlást.

A *Gazsó v. Hungary* ügyben hozott ítéletet követő 2016. évben az EJEB 41 olyan ügyben járt el, amelyben Magyarország érintve volt. 40 esetben marasztalta Magyarországot, a 40 marasztaló ítélet közül 16 ítéletben állapította meg az észszerű időn belüli eljárás követelményének megsértését. Magyarországon 2016-ban a perek 88%-a fejeződött be egy éven belül. 2017. évben az átlagos pertartam 193 nap volt. 2016-ban a 819 közhatalom gyakorlásával összefüggő bíróságok elleni kártérítési ügyben 26 marasztaló ítélet született.³²

A *pilot-judgement* ítélet felhívására fogadta el az Országgyűlés a Pevtv. -t és alkotta meg a Kormány a vagyoni elégtétel mértékét megállapító a polgári peres eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel mértékéről és a kifizetendő összeg számításának szabályairól szóló 372/2021. (VI. 30.) Kormányrendeletet.

³² DRASKOVICH Edina: A bírósági eljárások elhúzódása In: Információs Jegyzet 2018/5., 2018. február 14. Képviselői Információs Szolgálat 3.

Ezzel egy olyan hatékony külön jogorvoslati formát alkottak, amely a polgári perek észszerű határidőn belül történő elbírálásához való alapjogot ért sérelmet egy új jogkövetkezmény bevezetésével a vagyoni elégtétellel kompenzálta.

VI. Az eljárás észszerű határidőn belül történő befejezése érdekében kidolgozott nemzetközi jogorvoslatok

VI.1. A „Pinto”- törvény

Az EJEB a Ferrari v. Italy³³ *pilot-judgement* ügyben (az alapügy Marcella Ferrari özvegyi nyugdíjával kapcsolatos) állapította meg, hogy az eljárás észszerű határidőn túli befejeződéséhez fűződő jogok megsértése esetére nem létezik megfelelő nemzeti jogorvoslat, amely azonban, az olasz állam elleni hasonló ügyek nagy száma miatt indokolt lenne.

Ezt követően fogadta el Olaszország a 2001. március 24-i 89. számú *Previsione di equa riparazione in caso di violazione del termine ragionevole del processo*(LEGGE PINTO), azaz a „Pinto-törvényt”, amely az eljárás észszerű határidejének megszegése esetére biztosít méltányos kártérítést. A törvényt a javaslatot alkotó Michele Pinto-ról nevezték el.³⁴ A törvény hatálybalépését követően a bíróság ezen kérelmek elbírálása során a kár bekövetkezésének bizonyítása esetén ítélt meg kártérítést az eljárás elhúzódása esetén, majd 2012-ben átfogóan módosították a „Pinto” - törvényt és az eljárások észszerű időtartamát hat évben maximalizálták. Az elsőfokú eljárás hosszát három évben, a másodfokú eljárást kettő évben és a fellebbviteli eljárás hosszát egy évben határozták meg.

Az ezen időn felül befejezett eljárások esetén megállapíthatóvá vált az eljárások észszerű időn belül történő befejezéséhez fűződő jog megsértése, amelyért a kérelmezőnek évente (vagy az adott év hatodik hónapján túl) legalább 4.00 Euró, legfeljebb 8.00 Euró kártérítés jár.

³³ Ferrari v. Italy (no.33440/96, 1999. július 28-i ítélet)

³⁴ https://it.wikipedia.org/wiki/Legge_Pinto 2022. május 7.

A kártérítés összege a három éven túli határidő átlépés esetén 20%-kal, hét éven túl 40%-kal emelhető. A kereset elutasítása esetén azonban annak mértéke 20%-kal csökkenthető is. A kérelmet a végső ítélet jogerőre emelkedésétől számított 6 hónapos jogvesztő határidőn belül kell előterjeszteni.³⁵

VI.2. A német szabályozás

Németország esetében az EJEB a Rumpf v. Germany³⁶ (az alapja Rüdiger Rumpf közigazgatási bírósági ügye) pilot-judgment ítélete folytán módosították a bíróságok szervezetéről szóló törvényt, azaz a Gerichtsverfassungsgesetz-t (GVG) és 2011. december 2-án hirdették ki a GVG 198.§-át, amely a Gesetz über den Rechtsschutz bei überlangen Gerichtsverfahren und strafrechtlichen Ermittlungsverfahren megnevezést kapta és az elhúzódó bírósági eljárások (mind a polgári, mind a büntető és a szövetségi alkotmánybírósági eljárás is) esetére biztosítanak jogvédelmet.

Az olasz „Pinto”-törvénytől annyiban tér el, hogy a bírók függetlenségének alapelve miatt nem határozták meg a bírósági eljárások elvárható hosszát, továbbá nem kizárólag kártérítési, hanem megelőző jogvédelmet is tartalmaz, amely alapján az eljárás gyorsítására vonatkozó kérelmet lehet folyamatban lévő ügyekben előterjeszteni.

A törvénymódosítást követő három év alatt azonban az ítélkezési gyakorlat kialakította, hogy okot ad a jogvédelemre, ha a bíróság 12 hónapon keresztül inaktív. Az alapügyben eljáró bírósághoz panaszt lehet előterjeszteni az eljárás elhúzódása miatt.

A jogerős befejezést követően pedig kártérítési igényt lehet előterjeszteni, ez eljárás befejezésétől számított 6 hónapon belül. A kártérítési igény elbírálására a fellebbviteli bíróságnak van hatásköre. Mind a vagyoni-, mind a nemvagyoni kár megtérítése kérhető.

A nemvagyoni kártérítési igényt önmagában az eljárás elhúzódása alapozza meg, az olasz szabályozástól eltérően a per elvesztésének nincs hatása a nemvagyoni kártérítés összegszerűségére, arra hivatkozással, hogy a pereszes félnek is joga van az ügye tisztázására észszerű határidőn belül.

³⁵https://www.professionegiustizia.it/documenti/guide/legge_pinto_ragionevole_durata_del_processo/1/2022.május.7.

³⁶ Rumpf v. Germany (no.46344/06., 2010. szeptember 2-i ítélet)

Minden késedelmes év után 1.200 Euró nemvagyoni kártérítés jár, amelynek összegét az ügy összes körülményének mérlegelésével a bíróság csökkentheti, vagy növelheti. A kártérítés összegét a pertárgy értéke nem befolyásolja.

A kártérítési igényeket a másodfokú bíróság bírálja el. Az eljárásban a szövetségi bíróságok előtti eljárási késedelem miatti kárigényeket a Német Szövetségi Köztársaság, az alsóbb szintű bíróságok késedelme miatt az adott szövetségi állam alperes ellen lehet érvényesíteni.

A GVG 198. §-ának gyakorlatáról a német kormány 2014-ben készített a Bundestag felhívására egy értékelést, amely a törvénymódosítás hatálybalépésétől a 2013. december 31-ig terjedő időszakot ölelte fel. Az eljárási késedelem leginkább a Szociális Bíróságokon okozott gondot, ezen a speciális tartományi szintű fórumon a szociális igazgatási szervek egyes döntéseinek a jogszerűségét vizsgálják felül.³⁷ A Szociális Bíróságokon a vizsgált kétéves időszakban az általános és egyéb speciális hatáskörű bíróságéhoz képest 50%-kal több késedelmi panaszt és háromszor annyi kártérítési igényt terjesztettek elő. Az összes kártérítési igény 13,23%-a volt megalapozott és összesen 96 260 Euró kártérítést fizettek ki. Az általános hatáskörű bíróságok polgári eljárásaival kapcsolatban a kártérítési igények 30,68 %-a volt alapos és ezzel összefüggésben összesen 54.400 Euró kártérítést fizettek ki. A Munkaügyi Bíróságokon egy kártérítési perben született határozat, amelyben a kérelem sikeres volt.

A jogszabály alkalmazhatóságával szemben számos kritikát is megfogalmaztak, főként tekintetben, hogy a kártérítési ügyben hozott döntést megnehezíti az, hogy az eljárási idők nem kerültek pontosan meghatározásra, azaz, hogy mi minősül észszerű időtartamnak.

A Német Szociális Bírák Egyesülete nehezményezte, hogy pont az eljárás elhúzódása miatti kártérítési igények nagy száma az, ami az eljárások elhúzódásához vezet.

³⁷ GOMBÁR Zsófia: A német igazságszolgáltatás felépítése és működése 7. https://www.ojji.u-szeged.hu/images/dokumentumok/CLWP/gombar_nemet.pdf, 2022. május 14.

A kártérítési eljárás iránti ügyben is lehet kártérítési keresetet előterjeszteni, amely miatt kialakulhat a kártérítési eljárások végtelen láncolata. Javaslatot tettek továbbá az ügyvédkényszer bevezetésére az ilyen jellegű kártérítési iránti eljárásokban^{38, 39}.

VII. Hatékony jogvédelmi eszköz bevezetésének szükségessége a hazai szabályozásban

Az EJEB a Gászó v. Hungary ügyben hozott ítéletében hívta fel a Magyar Államot arra, hogy az ésszerű határidőn túli ügyek kezelésére szolgáló és az elhúzódó eljárások miatti károk esetén megfelelő elégtételt nyújtó hatékony jogorvoslati rendszert alkosson meg. Ezért Magyarország az Egyezmény 13. cikkében foglalt kötelezettségének teljesítése érdekében megalkotta a Pevtv. -t, amellyel egy *sui generis* jogorvoslati rendszert hozott létre.

VII.1. A Pevtv. bevezetése előtti jogvédelmi eszközök a peres eljárások elhúzódásának megelőzése és az alapjogi sérelem által okozott károk megtérítése érdekében

Magyarország Alaptörvénye alapvető jogként deklarálja a tisztességes eljáráshoz való jogot, amelynek része a perek ésszerű határidőn belül történő elbírálása. Számos Alkotmánybírósági határozat értelmezte a tisztességes eljáráshoz való jogot. A döntései során rendszeresen figyelembe vette az EJEB joggyakorlatát. Rögzítette, hogy „a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelménye az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni... A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is”.⁴⁰

Az Alkotmánybíróság több határozatában rögzítette, hogy a polgári peres eljárásokban a tisztességes eljáráshoz való alapjog része a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságosságának biztosítása, a tárgyalás nyilvánossága, a bírósági döntés nyilvános kihirdetése, a törvény által létrehozott bíróság független és pártatlan eljárása, a perek ésszerű időn belül való befejezése.

³⁸https://de.wikipedia.org/wiki/Rechtsschutz_bei_%C3%BCberlangen_Gerichtsverfahren_und_strafrechtlichen_Ermittlungsverfahren 2022.május 14.

³⁹ Dr. RAINER Lilla: Az ésszerű időn belüli eljárás, mint polgári peres eljárási alapelv a nemzetközi követelmények tükrében in Majláth György Tudományos Pályázat 2016 Díjazott Dolgozatok https://birosag.hu/sites/default/files/2018-08/mailath-2016_1.pdf 43-44. 2022. május14.

⁴⁰ 7/2013. (III. 1.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság feladat- és hatáskörébe tartozó eljárások és döntésének jogkövetkezményei azonban nem segítik elő az adott ügyben a gyorsabb döntéshozatalt és nem adnak az eljárás észszerű időn belüli befejeződéséhez fűződő alapjog sérelme esetén megfelelő reparációt. Az érintett fél kizárólag alkotmányjogi panasszal élhet egyedi ügyben, ha az érdemi, vagy egyéb eljárást befejező bírósági döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.⁴¹

Egyébiránt az Alkotmánybíróság eljárására is vonatkozik az az eljárásjogi alapelv, amely szerint a döntését észszerű határidőn belül hozza meg.⁴²

Mindezek alapján megállapítható, hogy bár az Alkotmánybíróság az alapjogok őre, és az alkotmányos alapjogok sérelme esetén jogosult egyedi ügyekben is eljárni, továbbá az alkotmányellenes bírósági határozatokat megsemmisíteni, azonban az eljárása nem nyújt hatékony jogvédelmet, a jogsérelem nem eredményez vagyoni elégtételt.

A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Bjt.) 37. § (3) bekezdése a bíró kötelezettségei között szabályozza, hogy a bíró a rábízott ügyet annak munkaigényessége és az eljárás sajátosságai által meghatározott észszerű határidőn belül köteles elbírálni. A bírónak ezek a kötelezettségei az igazságszolgáltatás alapelveivel függenek össze.

A bírósági ügyviteli szabályok arra is lehetőséget adnak, hogy a bíróság elnöke elrendelje a soron kívüli ügyintézkést. A soronkívüliség azt jelenti, hogy az ügyet a rendes ügymenetből kivéve minden intézkedést haladéktalanul kell meghozni.

Ez a bírósági szervezeti, igazgatási eszköz lehetőséget ad az eljárás felgyorsítására, annak érdekében, hogy az ügyfél minél előbb hozzájusson a bíróság döntéséhez.

A soron kívüliség alapulhat jogszabályon, az Országos Bírói Tanács határozatán, vagy a bíróság elnöke is írásban elrendelheti vagy hivatalból, vagy az ügyfél kérelmére.⁴³

⁴¹ az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdésének a) pontja

⁴² Abtv. 30. § (5) bekezdés

⁴³ A bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002 (VIII.1.) IM rendelet (továbbiakban: Bűsz.) 33.§ (1)

A 2018. január 1-én hatályba lépő Pp. és az addig hatályban volt 1952. évi III. törvény (1952. évi Pp.) számos olyan eljárásjogi szabályt tartalmaz, amely a kiemelten védendő társadalmi érdekek miatt előírja a soron kívüli ügyintézési kötelezettséget.

Így például soron kívül kell eljárnia a bíróságnak a bíróság elleni sérelemdíj iránti, illetve kártérítési perekben, a váltóperekben, az ideiglenes intézkedés meghozatalánál, a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti perben vagy például a sajtó-helyreigazítási és a megszüntetett munkaviszony helyreállítására irányuló perekben, valamint a végrehajtási perekben.

A Pp. 148. § (3) bekezdésnek a) pontja alapján az ítélezési szünet rendelkezéseit sem lehet alkalmazni, ha törvény valamely eljárásra vagy valamely percselekményre soron kívül történő eljárást ír elő.

A bíróság elnöke által a soron kívüli ügyintézés elrendelése és a későbbiekben részletesen kifejtett eljárás elhúzódása miatti kifogás is a megelőző jogvédelem egyik hatékony eszköze.

Az Alaptörvényben rögzített alapjog bekövetkezett sérelmének tényleges orvoslására azonban az előbbi jogintézmények nem voltak alkalmasak.

Az eljárás észszerű időn belüli befejeződéséhez fűződő alapjog megsértése esetén sem a sérelemdíj, sem a kártérítés szabályai nem nyújtanak megfelelő teljes reparációt, figyelemmel arra, hogy az alapjog nem minősül személyiségi jognak, ezért annak megsértése esetén sérelemdíj nem érvényesíthető.

A vagyoni károkozás miatti kompenzáció pedig önmagában nem elégséges a sérelemmel okozott kártérítési jellegű igények kielégítésére, figyelemmel arra, hogy az alapjog sérelme nem minden esetben jár bizonyítható kár bekövetkezésével. A tényleges kár bekövetkezése nélkül is azonban olyan jogsérelmet okoz, amelynek kompenzálására önálló jogintézmény bevezetése vált szükségessé.

VIII. Az új sui generis jogintézmény bevezetése a polgári peres eljárások észszerű időn belül történő befejezéséhez fűződő alapjog sérelem kompenzálására

Magyarország az EJEB *Gazsó v. Hungary* ügyben meghozott ítéletének felhívására, bár az egyéves határidőt túllépve megalkotta a Pevtv.-t, amely 2022. január 1-én lépett hatályba.

A vagyoni elégtétel jogintézményének bevezetésével Magyarország olyan hatékony, *sui generis* jogintézményt hozott létre, amely alkalmas az Egyezmény 6. cikkében foglalt és a Magyar Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében nevesített a polgári peres eljárások észszerű határidőn belül történő befejeződéséhez fűződő alapjog jogvédelmére.

A vagyoni elégtétel jogintézményét élesen el lehet határolni a kártérítés, a kártalanítás és a sérelemdíj jogintézménytől, amelyek a korábban rögzítettek szerint nem voltak alkalmasak a felek eljárás elhúzódásból fakadó jogsérelemeinek kompenzálására. A polgári peres eljárás észszerű határidőn belüli befejeződéséhez fűződő alapjog sérelme ugyanis olyan feltétlen helytállási kötelezettséget teremt, amely alól a Ptk. kártérítésre, kártalanításra és sérelemdíjra vonatkozó szabályi szerint nem megengedhető a mentesülés.⁴⁴

A Pevtv. meghatározza a bírósági eljárás észszerűnek minősülő időtartamát a bírósági eljárás teljes, illetve az egyes eljárási szakaszok vonatkozásában is, amelynek túllépése esetén a félnek vagyoni elégtétel jár.

Önmagában azonban azt aggályosnak tartom, hogy a peres eljárások elhúzódása miatti vagyoni elégtétel iránti igényt a bíróságokkal szemben kell érvényesíteni és nem az állammal szemben. Az EJEB előtti eljárásokban is az állam a kérelmezett fél, valamint a felhozott nemzetközi megoldások is azt az utat választották, hogy az ilyen jellegű vagyoni igényeket az állammal szemben kell érvényesíteni és talán jogalkalmazási szempontból is szerencsésebb lenne, ha a bíróságnak nem önmagával szemben kellene eljárnia.

⁴⁴ 2021. évi XCIV. törvény végső előterjesztői indokolása a polgári peres eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítéséről (továbbiakban: Javaslat indokolása) https://uj.jogtar.hu/#doc/db/4/id/A2100094.TVI/lr/chain64_2022.majus 14.

A felek a Pevtv. -ben meghatározott vagyoni elégtétel iránti igényük esetén sincsenek elzárva attól, hogy egyéb törvényi feltételek fennállása esetén kártérítést, vagy sérelemdíjat érvényesítsenek. A polgári peres eljárás elhúzódása ugyanis okozhat kártérítésre alapot adó költséget is a fél számára, továbbá a per elhúzódása járhat személyiségi jogsérelemmel is. Ezekben az esetekben a kártérítés és a sérelemdíj iránti igényt a Ptk. szabályai szerint kell elbírálni.

VIII.1. A Pevtv. célja, hatálya, szerkezete:

A Pevtv. preambulumban rögzített céljai a törvénynek:

- az igazságszolgáltatási tevékenység hatékonyságának ösztönzése,
- a jogkeresők tisztességes és észszerű határidőn belül befejeződő eljáráshoz fűződő jogának kiteljesítése
- a bírósági polgári peres eljárások elhúzódásával szembeni hatékony jogorvoslat megteremtése és
- az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének végrehajtása

A Pevtv. 1. § -a szerint e törvény hatálya az eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel iránti igény érvényesítésére terjed ki. A Pevtv. 2. § - 6. § -ai meghatározzák a bírósági eljárás észszerűnek minősülő időtartamát és az időtartamának számítását, a 7. § és 8. § -ai a vagyoni elégtételhez való jog intézményét rögzíti, illetve meghatározza azokat a kizáró okokat, amelyek fennállása esetén nem jár vagyoni elégtétel, végül rendelkezik a bíróság előtti igényérvényesítés szabályairól.

VIII.2. A bírósági eljárás észszerűnek minősülő időtartama, az időtartam számítása

A hazai szabályozás a német példával ellentétben meghatározta a teljes bírósági eljárás és annak jól körülhatárolt egyes szakaszainak is azt az időtartamát, amely észszerűnek minősíthető a Pevtv. alkalmazásában.

Fő szabály szerint a teljes bírósági eljárás időtartama akkor minősül észszerűnek, ha az az elsőfokú eljárás kezdőnapjától az eljárást befejező jogerős határozat közlésének napjáig nem haladja meg a hatvan hónapot, azaz az öt évet.⁴⁵

A törvény meghatározza azonban az egyes eljárási szakaszok észszerű időtartamát is. Az eljárási szakasz az eljárási szakaszt (pl. elsőfokú eljárás, másodfokú eljárás) befejező határozat meghozatalának napjáig tart. Az elsőfokú eljárás időtartama nem haladhatja meg a 30 hónapot (2,5 év), a fizetési meghagyással indult perekben a 36 hónapot (3 év), a másodfokú eljárás időtartama a 18 hónapot (1,5 év), és a felülvizsgálati eljárás időtartama a 12 hónapot (1 év).⁴⁶

A fő szabály alól kivételt képeznek a személyi állapotot érintő perek, a kiskorú gyermek tartása iránti, és a sajtóhelyreigazítás iránti perek, valamint a munkaügyi perek⁴⁷, azaz az olyan perek, amelyek a tárgyuknál fogva a felek számára nagyobb jelentőségűek. Ezekben az esetekben a teljes bírósági eljárás időtartama nem haladhatja meg a 36 hónapot (3 év)⁴⁸. Eljárási szakaszonként az elsőfokú eljárás időtartama nem haladhatja meg a 18 hónapot (1,5 év), a fizetési meghagyással indult perekben a 24 hónapot (2 év), a másodfokú eljárás időtartama a 12 hónapot (1 év), és a felülvizsgálati eljárás időtartama a 6 hónapot (fél év).⁴⁹

A törvényben meghatározott időtartamoknál rövidebb és hosszabb időtartamban is meghatározhatja a teljes bírósági eljárás, vagy az egyes eljárási szakaszok észszerű időtartamát a vagyoni elégtétel iránti igényt elbíráló bíróság, ha az adott ügy összes körülményének értékelése alapján erre a következtetésre jut.

Illetve van egy objektív esete is annak, ha a bíróság az eljárás észszerű időtartamát hosszabb időtartamban határozza meg, ez pedig akkor kell alkalmazni, ha a perújítási eljárást is hozzá kell számítani az alapul szolgáló bírósági eljárás időtartamához.⁵⁰

⁴⁵ Pevtv. 6. § (1) bekezdése

⁴⁶ Pevtv. 6. § (2) bekezdése

⁴⁷ Pevtv. 6. § (3) bekezdés a)-d) pontjai

⁴⁸ Pevtv. 6. § (3) bekezdése

⁴⁹ Pevtv. 6. § (4) bekezdés a)-d) pontjai

⁵⁰ Pevtv. 6. § (6) bekezdése

Az időtartam számítása szempontjából a Pevtv. rögzíti, hogy mit kell az eljárás kezdő időpontjának és az eljárás befejezésének tekinteni.

A bírósági eljárás az elsőfokú eljárás kezdőnapjától az eljárást befejező határozat közlésének napjáig tart⁵¹. Az elsőfokú eljárás kezdőnapja a keresetlevél előterjesztésének napja, vagy a fizetési meghagyásból perré alakult eljárásban a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztésének a napja. A kezdőnap a Pevtv. alkalmazásában nem számít bele az eljárás időtartamába⁵².

Miután az érvényesíthető vagyoni elégtétel összegszerűsége a bírósági eljárás időtartamától függ célszerű volt az egyértelműség érdekében rögzíteni, hogy mit tekintünk a bírósági eljárás kezdőnapjának⁵³.

A Pevtv. 3. § (1) bekezdése azon alapul, hogy a Pp. 256. § (1) bekezdése kimondja, a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztésének ugyanaz a hatálya, mint a keresetlevél előterjesztésének, ugyanis ebben az esetben a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem az eljárást megindító beadvány. Ennek a szabálynak eljárásjogilag például az elévülés és a perindítás joghatásainak beállta szempontjából jelentősége van, azonban a vagyoni elégtétel megítélése szempontjából aggályokat is felvet.

A fizetési meghagyásos eljárás lefolytatására a közjegyzőnek és nem a bíróságnak van hatásköre. A fizetési meghagyásos eljárást a közjegyző a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény (a továbbiakban: Fmhtv.) szabályai szerint folytatja le.

A fizetési meghagyásos eljárás is elhúzódhat például, ha a közjegyzővel szemben kizárási ok áll fenn, a kérelem hiánypótlásra szorul, kézbesítési problémák merülnek fel, vagy költségkedvezmény iránti kérelmet kell elbírálni. Ha a közjegyző a kérelmeket nem időszerűen intézi és emiatt elhúzódik a fizetési meghagyásos eljárás, amely később perré alakul, akkor a bírósági eljárás is el fog húzódn.

⁵¹ Pevtv. 2. § (1) bekezdése

⁵² Pevtv. 2. § (1) bekezdése

⁵³ Javaslat indokolása a 2. §-hoz

A vagyoni elégtétel megfizetésére mégis a bíróság lesz köteles és nem a közjegyző. Annak ellenére, hogy a közjegyző önálló hatáskörű hatóság, akik külön felelősségbiztosítással rendelkeznek. A bíróság vagyoni elégtétel megfizetésére történő kötelezése esetén az is problémát vet fel, hogy a vagyoni elégtétel a mulasztó bíróság költségvetését fogja terhelni.

Ez az egyszerű probléma is arra mutat rá, hogy célszerűbb lett volna, ha a bírósági eljárások elhúzódásáért az állam lenne a felelőssé tehető személy.

Az eljárást befejező határozat alatt az első-, vagy másodfokú eljárást befejező határozatot kell érteni, ha felülvizsgálati eljárás is volt folyamatban, akkor a felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletet is.

Az eljárási időtartam számítása során az eljárás az eljárást befejező jogerős határozat közlésével fejeződik be.⁵⁴ A határozatok Pp. 351. § (1) és (2) bekezdése szerinti közlésével egyezően, ez a nap vagy a kihirdetés, vagy a kézbesítés napja.

A Pevtv. részletezi az egyes eljárási szakaszok időtartamának számítását az elsőfokú, másodfokú és felülvizsgálati eljárás esetén, továbbá speciális szabályokat tartalmaz a megismételt eljárásra, a közbenső ítélet és a perújítás esetére.

A másodfokú eljárás időtartamát csak akkor kell a bírósági eljárás időtartamába beleszámítani, ha a másodfokú bíróság a fellebbezést érdemben bírálja el⁵⁵. Ez esetben a másodfokú eljárás eljárási szakaszának kezdőnapja az elsőfokú eljárást befejező határozat meghozatalát követő nap. Ha a bíróság a fellebbezést visszautasítja, a másodfokú eljárás időtartama a bírósági eljárás időtartamába nem számít bele.

A Pevtv. hasonló módon szabályozza a felülvizsgálati eljárás időtartamának beszámítását, azaz ha a Kúria a felülvizsgálati kérelmet érdemben bírálja el, a felülvizsgálati eljárás kezdőnapja a felülvizsgálati kérelem alapját képező jogerős határozat meghozatalát követő nap.

⁵⁴ Pevtv. 2. § (4) bekezdése

⁵⁵ Pevtv. 3. § (3) bekezdése

A felülvizsgálati eljárás időtartamát, valamint a felülvizsgálati eljárás alapján a megismételt eljárás időtartamát a bírósági eljárás időtartamához hozzá kell számítani⁵⁶. Ha azonban a Kúria a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet vagy a felülvizsgálati kérelmet visszautasítja, vagy ha a felülvizsgálat engedélyezését megtagadja, a felülvizsgálati eljárás időtartama a bírósági eljárás időtartamába nem számít bele, kivéve, ha a jogegységi panasztanács a Kúriát a felülvizsgálati eljárás lefolytatására utasítja⁵⁷.

Ebben az esetben ugyanis a jogegységi panasz eljárás időtartamát, a jogegységi panasz eljárás alapját képező felülvizsgálati eljárás időtartamát, valamint a jogegységi panasz eljárás alapján megismételt vagy lefolytatott felülvizsgálati eljárás időtartamát is hozzá kell számítani a bírósági eljárás időtartamához⁵⁸.

Amennyiben a másodfokú bíróság az elsőfokú eljárást befejező határozatot, vagy a Kúria a jogerős eljárást befejező határozatot hatályon kívül helyezi és az első-, vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja a megismételt eljárás időtartamát a bírósági eljárás időtartamához hozzá kell számítani. A megismételt eljárás kezdőnapja az új eljárásra és új határozat hozatalára utasító határozat meghozatalát követő nap⁵⁹.

A perújítási eljárás önmagában is önálló eljárási szakasznak számít, az alapjául szolgáló elsőfokú eljárási szakasz időtartamához nem kell hozzászámítani, azonban a teljes bírósági eljárás időtartamába beleszámít.

Önmagában a perújítási eljárás szakaszát vizsgálva az időtartam túllépése vagyoni elégtételfizetési kötelezettséget teremt. A megengedett perújítási eljárás kezdőnapja a perújítási kérelem előterjesztésének a napja. Az eljárást befejező jogerős határozat közlése és a perújítási kérelem előterjesztésének napja közötti időtartam a bírósági eljárás időtartamába nem számít bele. A nem megengedett perújítási eljárás időtartama a bírósági eljárás időtartamába úgyszintén nem számít bele⁶⁰.

⁵⁶ Pevtv. 5. § (1) bekezdése

⁵⁷ Pevtv. 5. § (2) bekezdése

⁵⁸ Pevtv. 5. § (3) bekezdése

⁵⁹ Pevtv. 3. § (4) bekezdése

⁶⁰ Pevtv. 4. §

A jogerős közbenső ítélet meghozatalát követő eljárás kezdőnapja a közbenső ítélet jogerőre emelkedését követő nap, a kezdőnap a bírósági eljárás időtartamába beleszámít. A jogerős közbenső ítélet meghozatalát követően lefolytatott eljárási szakaszt a bírósági eljárásnak ahhoz az eljárási szakaszához kell hozzászámítani, amilyen szintű eljárási szakasznak megfelel⁶¹.

A fellebbezés visszautasítása, a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem vagy a felülvizsgálati kérelem visszautasítása esetén, vagy ha a Kúria a felülvizsgálat engedélyezését megtagadja, továbbá a perújítási kérelem megengedhetőségének megtagadása esetén a bírósági eljárás időtartamába azért nem számít bele a másodfokú, a felülvizsgálati, vagy a perújítási eljárás időtartama, mert a jogalkotó ki akarta zárni azt, hogy a fél alaptalan kérelmekkel az eljárás időtartamát elhúzza. ⁶²

A fentiek alapján az a következtetés vonható le, hogy bármilyen eljárás során is kerül sor az adott bírósági szakasz megismétlésére a megismételt eljárás időtartamát annak az eljárási szakasznak az időtartamához kell hozzászámítani, amelyet meg kellett ismételni⁶³. Ennek következtében a megalapozott elsőfokú döntéshozatal a legalkalmasabb eszköz a bírósági eljárások elhúzódásának megelőzése érdekében, ugyanis egy esetleges hatályon kívül helyezés esetén az időtartamok összeszámításának kötelezettsége könnyen okozhatja az észszerű időtartam túllépését. A többszörös hatályon kívül helyezések pedig fokozottan kerülendők.

Az eljárások elhúzódásának elkerülése érdekében az elsőfokú bíróságoknak tehát olyan, anyagi és eljárásjogi jogszabályoknak megfelelő döntéseket kell hozniuk, amelyek a jogban járatlan ügyfeleket is meggyőzik, és a bíróság döntéseinek elfogadottságát növeli. A másodfokú bíróságoknak pedig arra kell törekedniük, hogy valóban csak a szükséges esetekben kerüljön sor a hatályon kívül helyezésre.

⁶¹ Pevtv. 3. § (4) bekezdése

⁶² Javaslat indokolása 3. § - 5.§-hoz

⁶³ Javaslat indokolása 3. §-hoz

VIII.3. A vagyoni elégtétel, mint érvényesíteni kívánt jog

A vagyoni elégtétel a felet illeti meg kizárólag, a polgári per egyéb résztvevője (pl. beavatkozó) ilyen igényt nem érvényesíthet⁶⁴.

A vagyoni elégtétel abban az esetben illeti meg a felet, ha a bírósági eljárás észszerű határidőn belül történő befejezéséhez fűződő alapvető joga sérül, azaz, ha a bírósági eljárás vagy eljárási szakasz hossza meghaladja a Pevtv. -ben meghatározott észszerűnek minősülő időtartamot.⁶⁵

A vagyoni elégtétel pénzbeli igény, amelynek megítélhető összegét a jogalkotó hasonlóan szabályozta, mint a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bvtv.) III/A. fejezetében szabályozott az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás összegét, azaz a vagyoni elégtétel napi összegét határozta meg külön rendeletben.

A vagyoni elégtétel napi összege négyszáz forint. Míg a bírósági eljárás vagy eljárási szakasz észszerűnek minősülő időtartama hónapokban lett meghatározva a vagyoni elégtétel összegét napokban kell számítani. A vagyoni elégtétel összegének számítása során meg kell határozni hány nappal haladta meg az észszerűnek minősülő időtartamot a bírósági eljárás vagy eljárási szakasz és azt naptári naponként 400 forintra kell megszorozni. A vagyoni elégtétel összegét egy összegben kell megítélni.⁶⁶

VIII.4. A vagyoni elégtétel kizártságának esetei

Nem jár vagyoni elégtétel a félnek, ha az EJEB a fél részére a bírósági eljárás észszerű időn belüli befejeződéséhez fűződő alapvető jog sérelme miatt a bírósági eljárás teljes időtartamára igazságos vagyoni elégtételt állapított meg⁶⁷.

⁶⁴ Pevtv. 7. § (1) bekezdése

⁶⁵ Pevtv. 7. § (2) bekezdése

⁶⁶ A polgári peres eljárás elhúzóásával kapcsolatos vagyoni elégtétel mértékéről és a kifizetendő összeg számításának szabályairól szóló 372/2021. (VI. 30.) Korm. rendelet 1. § (1) és (2) bekezdései

⁶⁷ Pevtv. 8. § (1) bekezdése

A vagyoni elégtételt kizárja a *res iudicata* esete is, azaz, ha a bíróság nemperes eljárásban már megítélt vagyoni elégtételt⁶⁸, figyelemmel a Pevtv. 18. § (2) bekezdésére, amely szerint a nemperes eljárást befejező jogerős érdemi határozatnak ugyanaz a hatálya, mint a jogerős ítéletnek.

Akár az EJEB, akár a bíróság a nemperes eljárásban csak egy adott időtartam vonatkozásában ítél meg vagyoni elégtételt a vagyoni elégtétel iránti igény kizárólag az el nem bírált időszak vonatkozásában érvényesíthető. Ebben az esetben be kell számítani az EJEB által megítélt ún. igazságos vagyoni elégtétel, vagy a bíróság által megítélt vagyoni elégtétel összegét. Az újabb eljárásban a vagyoni elégtétel összegét csak az el nem bíralt időszak vonatkozásában lehet megállapítani.⁶⁹

VIII.5. A vagyoni elégtétel iránti igény bíróság előtti érvényesítése

A bíróság a vagyoni elégtétel iránti igényt polgári nemperes eljárásban bírálja el, amelyben garanciális okokból bírósági titkár nem járhat el. A Pevtv. 9. § (4) bekezdése szerint a törvényben nem szabályozott kérdésekben a Pp. és a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvénynek (a továbbiakban: Bpntv.) a bírósági polgári nemperes eljárásokra vonatkozó általános rendelkezéseit kell alkalmazni. Az utalószabály folytán a vagyoni elégtétel érvényesítése iránti nemperes eljárásban is kötelező a jogi képviselőt, figyelemmel arra, hogy a Pevtv.-nek nincs eltérő rendelkezése.

Az igények elbírálására a jogalkotó kizárólagosan illetékes bíróságokat jelölt ki annak érdekében, hogy elkerüljék az igények elbírálása iránti eljárások elhúzódását a kizárási eljárások kezdeményezésének és elbírálásának időtartamával, ugyanis az általános illetékességi szabályok alapján pont azelőtt a bíróság előtt kellene az eljárást megindítani, amelyek a kérelem szempontjából alperesi pozícióba kerülnek.

⁶⁸ Pevtv. 8. § (3) bekezdése

⁶⁹ Javaslat indokolása a 8. § - hoz

Az ügyterhet a jogalkotó úgy kívánta elosztani, hogy két kizárólagos illetékességű bíróságot jelölt ki a vagyoni elégtétel iránti igények elbírálására, a Pécsi Törvényszéket és a Debreceni Törvényszéket, amely önmagában megalapozza azt, hogy a másodfokú eljárások elfolytatására a Pécsi Ítéltáblának és a Debreceni Ítéltáblának lesz hatásköre és illetékessége.

A Pevtv. 10. § -a alapján a Fővárosi Ítéltábla, a Szegedi Ítéltábla vagy a Pécsi Ítéltábla illetékességi területén található törvényszékekkel szembeni igényérvényesítés esetén a Debreceni Törvényszék, a Győri Ítéltábla vagy a Debreceni Ítéltábla illetékességi területén található törvényszékekkel szembeni igényérvényesítés esetén a Pécsi Törvényszék rendelkezik hatáskörrel és kizárólagos illetékességgel. A bíróság előtti eljárásban kizárólag okirati bizonyításnak van helye⁷⁰, még személyes meghallgatást sem lehet tartani. A vagyoni elégtétel iránti igény fizetési meghagyásos eljárásban nem érvényesíthető és kizárt a felülvizsgálati eljárás, továbbá nincs helye ideiglenes intézkedés elrendelésének.

Az eljárás kizárólag a Pp. 121. § (1) bekezdésének c)-f) pontjaiban meghatározott esetekben szünetelhet, legfeljebb egy hónap időtartamig.⁷¹ A gyakorlatban ezen okok miatti szünetelés nem lehet számottevő, ugyanis a per az ellen a bíróság ellen indítható, amely a vagyoni elégtétel alapjául szolgáló bírósági eljárásban elsőfokon eljárt, azt is figyelembe véve, hogy perbeli jogképességgel a törvényszékek rendelkeznek. Miután a per alperese bíróság az alperes címe nem lesz ismeretlen, hirdetményi kézbesítésre sem kerülhet sor, illetve az eljárásban nem bizonyítással összefüggésben álló fordítási költség sem merülhet fel, ugyanis az EJEK eljárásával kapcsolatos nem magyar nyelvű iratok rendszerint bizonyítékok lesznek. A vagyoni elégtétel iránti igényt előterjesztő felperesnek pedig elemi érdeke, hogy a valós lakcímét, tartózkodási helyét jelentse be.

A vagyoni elégtétel iránti nemperes eljárás elhúzódása miatt is érvényesíthető vagyoni elégtétel, ezért a jogalkotó a Pevtv.-ben meghatározta a nemperes eljárás lefolytatásának észszerű időtartamát is.

⁷⁰ Pevtv. 9. § (2) bekezdése

⁷¹ Pevtv. 16. § (2) bekezdése

A kérelmet elsőfokon az ellenirat beérkezését követő három hónapon belül kell elbírálni, míg a másodfokú bíróság az érdemi befejező végzés elleni fellebbezést negyvenöt napon belül, az egyéb végzések elleni fellebbezést harminc napon belül bírálja el.⁷² Az eljárás gyors lefolytatása érdekében a bíróság általános intézkedési kötelezettségének határideje 15 nap.⁷³

A kérelem folyamatban lévő és befejezett bírósági eljárással kapcsolatban is előterjeszhető⁷⁴.

A befejezett eljárással kapcsolatos kérelmet a jogerős befejezést követő négy hónapon belül kell előterjeszteni, a négyhónapos határidő jogvesztő határidő⁷⁵, ha azonban a jogerős döntés ellen felülvizsgálati kérelmet nyújtanak be, vagy perújítási eljárás indul a vagyoni elégtétel elbírálása szempontjából a befejezett ügy folyamatban lévőnek fog minősülni⁷⁶.

Folyamatban lévő ügyben akkor lehet a kérelmet előterjeszteni, ha az igényérvényesítést megalapozó bírósági eljárás vagy eljárási szakasz időtartama már meghaladta a Pevtv.-ben meghatározott észszerűnek minősülő időtartamot.⁷⁷ Újabb kérelmet kizárólag a jogerős döntést követő egy év elteltével lehet ismételten előterjeszteni.⁷⁸

A szükségtelen ügyteher elkerülése érdekében indokolt az igényérvényesítés időbeli korlátozása.⁷⁹

VIII.6. A vagyoni elégtétel iránti igény elbírálása iránti eljárás felfüggesztése

A bíróságnak a kérelem elbírálása során vizsgálni kell egyrészt, hogy vagyoni elégtétel iránti igény nem kizárt-e abból a szempontból, hogy az EJEB a felet már az eljárás elhúzódása miatt igazságos vagyoni elégtételben részesítette, illetve arra is figyelemmel kell lenni, hogy nincs -e folyamatban a bíróság eljárásával egyidejűleg az EJEB előtt folyamatban ügy.

⁷² Pevtv. 15. § (3) bekezdése és 18. § (1) bekezdése

⁷³ Pevtv. 13. § (1) bekezdése

⁷⁴ Pevtv. 11. § (2) bekezdése

⁷⁵ Pevtv. 11. § (6) bekezdése

⁷⁶ Pevtv. 11. § (5) bekezdése

⁷⁷ Pevtv. 11. § (3) bekezdése

⁷⁸ Pevtv. 11. § (4) bekezdése

⁷⁹ Javaslat indokolása a 11. §-hoz

Fő szabály szerint ugyanis, ha az EJEB előtt a bírósági eljárás vizsgált szakaszának elhúzódásával kapcsolatban a kérelmező által kezdeményezett eljárás van folyamatban, az EJEB eljárásának befejezéséig a nemperes eljárást fel kell függeszteni⁸⁰.

Az eljárás felfüggesztésének nincs helye, ha az EJEB a nemzeti jogorvoslat igénybevételének lehetőségére tekintettel az eljárást felfüggesztette, a kérelmet időelőttiség miatt elfogadhatatlannak nyilvánította, vagy a nemzeti jogorvoslat kimerítésének szükségességére vonatkozó álláspontjáról bármilyen módon értesítést küldött vagy tájékoztatást tett közzé⁸¹. Nyilvánvalóan abban az esetben sem lehet az eljárást felfüggeszteni, ha a kérelem visszautasításának van helye.

IX. A vagyoni elégtétel iránti igényt elbíráló bíróság szempontjából felmerülő jogalkalmazási kérdések

IX.1. A hiánytalan kérelem és a pertárgy értéke, valamint az ellenirat tartalma

A vagyoni elégtétel érvényesítése iránti eljárás kérelemre indul. A kérelem tartalmi követelményeit a Pevtv. 12. §-a határozza meg. A keresetlevélhez hasonlóan a kérelemnek tartalmaznia kell a bíróság döntésére irányuló határozott kérelmet, amelyben meg kell jelölni az érvényesíteni kívánt jogot, az igényérvényesítéssel érintett bírósági eljárás, vagy eljárási szakasz fél által számított időtartamát, és a vagyoni elégtétel fél által számított, érvényesíteni kívánt összegét.

A félnek az igényérvényesítéssel érintett bírósági eljárás, vagy eljárási szakasz fél által számított időtartamát lehetőség szerint hónapokban és napokban kell megadnia, figyelemmel arra, hogy a Pevtv. az észszerű időtartamot hónapokban határozza meg, a vagyoni elégtétel összegének számítása során pedig naptári napokban kell megjelölni azt az időtartamot, amellyel a bírósági eljárás, vagy eljárási szakasz az észszerű időtartamon túl elhúzódott.

⁸⁰ Pevtv. 17. § (1) bekezdése

⁸¹ Pevtv. 17. § (2) bekezdése

A pertárgy értéke mivel pénzbeli követelés érvényesítése történik a fél által a kérelemben megjelölt vagyoni elégtétel összege.

A felet a vagyoni elégtétel érvényesítése iránti bírósági nemperes eljárásban az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 2022. január 1-én hatályba lépett 62. § (1) bekezdésének m) pontja alapján illetékfeljegyzési jog illeti meg.

A párhuzamos eljárások elkerülése érdekében a félnek a kérelemben nyilatkoznia kell arról, hogy az EJEB előtt volt-e, vagy van-e folyamatban a bírósági eljárás elhúzódásával kapcsolatos eljárás, meg kell jelölni az EJEB eljárás vagy a befejező határozat számát és csatolni is kell az EJEB eljárásban meghozott eljárást befejező határozatot.⁸²

A kérelemhez kötöttség elve annyiban érvényesül, hogy a bíróság kizárólag annak a bírósági eljárásnak, illetve annak az eljárási szakasznak az elhúzódását vizsgálhatja, amelyre a fél a kérelmében hivatkozik, azonban a Pevtv. alkalmazása szempontjából figyelembe veendő időtartam téves megjelölése és ez alapján a vagyoni elégtétel összegének téves levezetése esetén a kérelmet hiánypótoltnak nem kell, az időtartamot és a vagyoni elégtétel összegét a bíróságnak az érdemi döntésében kell levezetnie és kiszámolnia.

A nemperes eljárásban a bíróság hivatalból szerzi be a kérelemben megjelölt bírósági ügy iratait⁸³, vagy folyamatban lévő ügy esetén azok másolatait, illetve hivatalból vizsgálja, hogy volt-e vagy van-e folyamatban a kérelemben megjelölt bírósági eljárás elhúzódásával kapcsolatban EJEB-eljárás⁸⁴.

Az államot képviselő miniszter hivatalbóli megkeresése csak azokban az esetekben válhat szükségessé, ha a fél közli, hogy volt, vagy van folyamatban EJEB eljárás, azonban a hiánypótlásra visszaadott kérelme sem tartalmaz elegendő információt annak érdekében, hogy a bíróság vizsgálni tudja a vagyoni elégtétel iránti igény kizártságának a feltételeit.

⁸² Javaslat indokolása a 12.§-hoz

⁸³ Pevtv. 13. § (2) bekezdése

⁸⁴ Pevtv. 13. § (3) bekezdése

A Pevtv. 9. § (4) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 176. §-ában szabályozott visszautasítási okokat a nemperes eljárás sajátosságait figyelembe véve alkalmazni kell a kérelem visszautasítása esetén, azonban a Pevtv. 13. § (4) bekezdése egy önálló, speciális visszautasítási okot is meghatároz, amely szerint „a bíróság a kérelmet akkor is visszautasítja, ha folyamatban lévő bírósági eljárás meghatározott szakasza vonatkozásában a fél részére jogerős határozatában már vagyoni elégtételt ítelt meg, és a fél ugyanezen folyamatban lévő bírósági eljárással kapcsolatban - a korábbi vagyoni elégtétel teljesítésére kötelező határozat jogerőre emelkedésétől számított egy éven belül - terjeszt elő további vagyoni elégtétel megfizetése iránti igényt”.

Ez a visszautasítási ok gyakorlatilag a *res iudicata* esetének felel meg, azaz a Pp. 176. § (1) bekezdésének d) pontjában meghatározott visszautasítási ok a Pevtv.-ben is szabályozásra került, a nemperes eljárás sajátosságaira vetítve.

A kérelmezettnek, azaz annak a törvényszéknek, amelynek illetékességi területén a vagyoni elégtétel alapjául szolgáló bírósági eljárásban elsőfokon eljáró bíróság található, a kérelemre az ún. elleniratban kell nyilatkoznia, amelyben alaki védekezésül elő lehet adni az eljárás megszüntetésére alapot adó okokat, az azt megalapozó jogszabályokra történő hivatkozással.

Az érdemi védekezés körében pedig meg kell jelölni a kérelem vitatott részét, a kérelmezőnek azokat az eljárási cselekményeit, illetve mulasztásait, amelyek miatt a kérelmező magatartása vezetett az eljárás elhúzódásához. Így meg kell jelölnie, hogy a bírósági eljárás, illetve eljárási szakasz időtartamának meghatározása során mely időtartamokat kell figyelmen kívül hagyni.⁸⁵

Mind a kérelemben⁸⁶, mind az elleniratban elő kell adni a rendelkezésre álló bizonyítékokat és bizonyítási indítványokat is.⁸⁷

⁸⁵ Pevtv. 14. § (1) bekezdésének e)-g) pontjai

⁸⁶ Pevtv. 12. § (1) bekezdésének j) pontja

⁸⁷ Pevtv. 14. § (1) bekezdésének i) pontja

IX.2. Az eljárás lefolytatása és az érdemi döntés meghozatala

A kérelmezettnek az elleniratot a hiánytalan kérelem kézhezvételétől számított 30 napon belül kell benyújtania, amely határidőt a bíróság a kérelmezett kérelmére indokolt esetben további 15 nappal meghosszabbíthat.

A Pp. 110. § (2) bekezdése és a Pp. 203. § (5) bekezdése alapján is a bíróságnak kötelezettsége, hogy a kérelmet, illetve a perfelvételi iratot kézbesítse a fél ellenfelének, annak megismerése céljából, illetve lehetőséget kell biztosítani, hogy arra az ellenfél nyilatkozatot tehesen.

A Pevtv. azonban a vagyoni elégtétel iránti igény elbírálásának gyorsítása és hatékonyabbá tétele érdekében előírja, hogy csak akkor kell a kérelmezőt és a kérelmezettet további nyilatkozat tételére és további bizonyíték csatolására felhívni, ha az a döntéshez szükséges. A bíróság felhívását a felek is indítványozhatják és hivatalból is megteheti azt.

Nincs akadálya a döntés meghozatalának abban az esetben, ha a kérelem hiánytalan és az alapján megállapítható, hogy a Pevtv. 8. § (1) és (3) bekezdése szerint kizáró okok nem állnak fent, az ellenirat beérkezett és az abban foglaltak sem követelik a tényállás további tisztázását, valamint a szükséges ügyiratok (bírósági alapügy iratai és az EJEB iratai) a rendelkezésre állnak.

A bíróság érdemi döntése a kérelem megalapozatlansága esetén annak érdemi elutasítása, vagy a kérelemben foglaltak alapossága esetén a kérelmezett vagyoni elégtétel megfizetésére kötelezése.

A vagyoni elégtétel iránti igény elbírálásakor, ha a bírósági eljárás teljes időtartama meghaladja a törvény szerinti teljes eljárásra irányadó 60 hónapot, illetve a Pevtv. 6. § (3) bekezdésének a)-d) pontjaiban meghatározott perek esetén a 36 hónapot az időtartam számítása során az egyes eljárási szakaszok (elsőfokú eljárás, másodfokú eljárás, felülvizsgálati eljárás, perújítási eljárás) időtartamát külön-külön nem kell vizsgálni. Ha a bírósági eljárás teljes időtartama nem haladja meg a törvény szerinti teljes eljárásra irányadó 60 illetve 36 hónapot csak azokat az egyes eljárási szakaszokat kell vizsgálni, amelyekre a kérelmező igényt alapít és amelyek meghaladják az egyes szakaszokra irányadó észszerű időtartamot.

A Pevtv. 15. § (5) bekezdése alapján a bíróságnak a kérelem és ellenirat tartalmának korlátai között kell mérlegelnie, hogy a kérelmező, valamint a bíróság eljárási cselekménye, illetve mulasztása mennyiben járult hozzá az észszerűnek minősülő időtartam meghaladásához. Ennek figyelembevételével kell a bírósági eljárás vagy eljárási szakasz azon időtartamát meghatározni, amely után a vagyoni elégtétel megítélhető. A Pevtv. 13. § (3) és (4) bekezdései alapján ugyanis a bírósági eljárás vagy eljárási szakasz időtartamába nem számítható bele az az eljárás előrehaladását nem szolgáló időtartam, amely a kérelmező, vagy a bíróság érdekkörében felmerült, elhárítható ok miatt, szükségtelenül telt el, feltéve, hogy a kérelmező a bírósági érdekkörben felmerülő eljárás elhúzódásához vezető ok miatt kifogást nyújtott be.

Ilyen levonásba helyezendő tétlenségi időszaknak minősülhet az eljárás szünetelése, felfüggesztése, a keresetlevél sorozatos visszautasítása⁸⁸.

A bíróságnak az érdemi döntésében a kérelemben foglaltaktól akár eltérően is számszakilag helyesen kell levezetnie a teljes bírósági eljárás, vagy az adott eljárási szakasz időtartamát és meg kell állapítani, hogy naptári napokban számítva mennyivel haladta meg az eljárás, vagy az eljárási szakasz a törvényben meghatározott észszerű időtartamot.

A kérelemhez kötöttség elve alapján több vagyoni elégtételt nem ítélt meg, mint amennyit a kérelmező a kérelmében kért, illetve az ellenirat tartalmi korlátjára tekintettel nem vehet figyelembe és helyezhet levonásba olyan időszakot, amelyre a kérelmezett nem hivatkozott⁸⁹.

IX.3. Az eljárás elhúzódása miatti kifogás jogintézménye

Az eljárás elhúzódása miatti kifogás jogintézményét a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi Pp. 2006. április 1-étől hatályos módosítása vezette be a polgári peres eljárási kódexbe. Az eljárás elhúzódása miatti kifogás egy olyan megelőző jogvédelmi eszköz, amely a folyamatban lévő peres eljárás elhúzódását akadályozza meg.

⁸⁸ Javaslat indokolása a 15. §-hoz

⁸⁹ Összefoglaló 6-7.

A kifogást osztrák példára vezették be, kifejezetten az Egyezmény 6. cikkének érvényesülése érdekében figyelemmel az EJEB előtti peres eljárások elhúzódása miatti eljárások számának növekedésére.⁹⁰

Az 1952. évi Pp. szabályozása szerint eljárás elhúzódása miatti kifogást a fél, a beavatkozó és az eljárásban részt vevő ügyész akkor terjeszthetett elő, ha

- a törvény a bíróság részére valamely cselekmény elvégzésére határidőt állapított meg és az eredménytelenül eltelt,
- a bíróság a mulasztóval szemben nem alkalmazta a törvény által lehetővé tett intézkedéseket,
- az ügyben a bíróság utolsó érdemi intézkedése óta eltelt az az ésszerű időtartam, amely elegendő volt arra, hogy a bíróság az eljárási cselekményt elvégezze, vagy annak elvégzéséről rendelkezzen, azonban a bíróság ezt nem tette meg.

Az eljárás elhúzódása miatti kifogás mint 2006. évben újnak számító jogintézménnyel kapcsolatban kialakult ítélkezési gyakorlat szerint „az eljárás elhúzódása miatti kifogást, mint alaptalant el kell utasítani, ha a kifogás előterjesztésekor a mulasztás, illetve a késedelem már nem áll fenn.

Ennek az új jogintézménynek a célja nem a mulasztás, illetve a késedelem megállapítása, hanem a sérelem orvoslása, azaz a mulasztás, illetve késedelem megszüntetése az eljárás elhúzódsmentes folytatása”⁹¹ és „...a Pp. 114/A. § szerinti kifogás ugyanis annak megelőzésére szolgál, hogy a bíróságnak felróható okból az eljárás ne húzódjon el. A jogkövetkezmény jellegéből következik, hogy az eljárás elhúzódása miatti kifogás előterjesztésére csak a kifogásolt eljárás befejeződését megelőzően van lehetőség, mert csak akkor van mód a kifogás elbírálására és az esetleg szükséges intézkedések elrendelésére. Az eljárás befejeződése után az eljárás elhúzódása miatt kifogás érdemben már nem terjeszthető elő”.⁹²

⁹⁰ Nagykommentár a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez (archív), Szerkesztette: Kiss Daisy / Németh János Jogtár, Wolters Kluwer kiadó, Budapest 2014., Pp.114/A. §-ához

⁹¹ BH2007. 161.

⁹² BH2011. 136.

A 2018. január 1-én hatályba lépett és jelenleg is hatályos Pp. is megtartotta hasonló tartalommal az eljárás elhúzódása miatti kifogás intézményét.

A Pp. hatályos szabályozása pont a vagyoni elégtétel iránti igény érvényesítésének szempontjából jelentős, a kifogás előterjesztésére okot adó körülményt szabályozza a korábbtól némileg eltérően, az új szabályozás egyszerűbben fogalmaz, tartalmát tekintve a korábbival megegyezik. A Pp.157. § (1) bekezdésének c) pontja szerint a fél az ügyben eljáró bíróság előtt kifogást nyújthat be, ha a bíróság az adott eljárási cselekményt az annak elvégzésére elegendő észszerű időtartamon belül nem végezte el vagy annak elvégzéséről nem rendelkezett.

Az 1952. évi Pp. és a Pp. hasonlóan szabályozza a kifogás elbírálását is. A kifogás alaptalansága esetén a kifogást indokolt határozattal kell elutasítani. Az alapos kifogás esetén pedig a kifogást elbíráló bíróság vagy az ügy továbbviteléhez szükséges intézkedés megtételére, vagy az adott ügyben leghatékonyabb intézkedés foganatosítására hívja fel a mulasztó bíróságot.

Az eljárás elhúzódása elleni kifogást elbíráló határozat ellen a Pp. nem biztosít önálló fellebbezési jogot.

Ki kell hangsúlyozni, hogy a kifogással érintett ügyben eljáró bíróság saját hatáskörben is eleget tehet a kifogásban foglaltaknak, ha azzal egyetért. Az intézkedését ebben az esetben 30 napon belül kell meghoznia és erről a kifogás előterjesztőjét értesíteni.⁹³

Az eljárás elhúzódása miatti kifogással szemben több kritika is megfogalmazódott a tekintetben, hogy alkalmas -e az eljárások befejezésének felgyorsítására, ugyanis a bíróságra nézve újabb ügyterhet jelent a kifogások önálló eljárásban történő elbírálása és ezzel a bírósági eljárás is elhúzódik, továbbá önmagában az alapos kifogás és az adott mulasztás orvoslása nem jelenti azt, hogy az érdemi befejezés is észszerű időn belül fog megtörténni.⁹⁴

⁹³ Pp.158. § (4) bekezdés

⁹⁴ Fővárosi Ítéletábla 2006. szeptember 4. napján tartott tanácselnöki értekezletéről készült Emlékeztető az eljárás elhúzódása miatti kifogás egyes kérdéseiről 9-11.o.

Tapasztalataim szerint az eljárás elhúzódása miatti kifogások csekély számban kerülnek fel a másodfokú bíróságra, amely jelentheti azt is, hogy eddig kevés esetben éltek ilyen jellegű kifogással a felek, vagy a járásbíróságok igyekeznek saját hatáskörben eleget tenni a kifogásban foglaltaknak és így módon ez a jogintézmény mégiscsak hozzájárulhat az eljárások észszerű időtartamának a megtartásához is.

IX.4. Az eljárás elhúzódása miatti kifogás szerepe a vagyoni elégtétel iránti igény érvényesítése esetén

A Pevtv. hatálybalépését követően az eljárás elhúzódása miatti kifogás szerepe jelentősebbé fog válni, figyelemmel arra, hogy a vagyoni elégtétel iránti igény érvényesítése esetén a teljes bírósági eljárás időtartamából, vagy az adott eljárási szakasz időtartamából le kell vonni azt az időtartamot, amely amiatt merült fel, hogy a kérelmező nem élt kifogással az eljárás elhúzódása miatt, habár arra jogszabályban biztosított lehetősége volt.

Jogalkalmazási problémát okoz azonban, hogy a fél a Pevtv. hatálybalépése előtt még nem lehetett tisztában az eljárás elhúzódása miatti kifogás előterjesztésének a jelentőségével, illetve azt sem tisztázza a törvény, hogy minden egyes mulasztás esetén, vagy csak eljárási szakaszonként követelhető meg a kifogás benyújtása.

X. A Pevtv. hatálybalépésével kapcsolatos átmeneti rendelkezés hatása a kérelmek előterjesztésére

A Pevtv. 2022. január 1-én lépett hatályba és a törvény rendelkezése szerint a hatálybalépésekor folyamatban lévő, valamint az azt követően indult bírósági eljárásokkal kapcsolatos vagyoni elégtétel iránti igényekre is alkalmazni kell.

A Pevtv. 21. § (2) bekezdése azonban egy átmeneti rendelkezést tartalmaz a bíróságok fokozatos felkészülésének biztosítása érdekében.

Az átmeneti rendelkezés szerint „e törvény rendelkezéseit - a (3) bekezdés szerinti kivétellel - 2022. december 31. napjáig azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy vagyoni elégtétel iránti igény csak jogerősen befejezett bírósági eljárással kapcsolatban érvényesíthető”.

Mindezek alapján 2022. december 31-ig folyamatban lévő ügyekben nem, kizárólag azokkal az ügyekkel kapcsolatban lehet vagyoni elégtételre irányuló igény iránti kérelmet előterjeszteni, amelyek jogerősen befejeződtek, de 2022. január 1-ét követően indultak. Ezen eljárások azonban biztosan nem haladták meg az észszerű időtartamot. Ezért ennek a nem túl szerencsés átmeneti rendelkezésnek köszönhetően 2022. december 31-ig nem várható kérelem érkezése, illetve ha érkezik azt vissza kell utasítani.

Utószó

Összességében a vagyoni elégtétel jogintézményének bevezetésével a magyar állam eleget tett az EJEB felhívásának és egy önálló jogorvoslati lehetőséget hozott létre a peres eljárások elhúzóásával kapcsolatos vagyoni igények érvényesítésére.

A hazai szabályozás könnyen alkalmazható a tekintetben, hogy a jogalkotó a bírósági eljárás kezdő-, és befejező időpontját, valamint az észszerűnek minősülő pertartamot meghatározta. Az ügyvédkényszer biztosítja a professzionális eljárás vitelét. Az adott ügy egyedi körülményeinek a figyelembevételére is lehetőség van azáltal, hogy a bíróság az eljárás észszerűnek minősülő időtartamát a törvényinél rövidebb, vagy hosszabb időtartamban is megállapíthatja.

A törvény hatálybalépését követően a magyar bíróságok joggyakorlata fogja megtölteni élettal a rendelkezéseket és majd az EJEB a későbbi eseti döntéseiben tud arra érdemben rámutatni, hogy valóban hatékony nemzeti jogorvoslati eszközt dolgozott -e ki a magyar állam.

A törvénnyel kapcsolatban számos jogalkalmazási problémát vetettem fel a szakdolgozatomban és kritikát is megfogalmaztam a törvénnyel szemben, egyúttal azonban bízom a magyar

jogásztársadalomban, hogy a törvény rendelkezéseit a józan ész és a logikai gondolkodás mentén, valamint az EJEB esetjogának a figyelembevételével fogják alkalmazni. Remélem, hogy e törvény alkalmazása is hozzásegíti a teljes magyar jogrendszert ahhoz, hogy az Európai Unió jogának és esetjogának az elmélyültebb ismerete és rendszeres alkalmazása révén az Európai Unió nemzetek feletti, érdemi összefogásra épülő, ügyfélbarát szemlélete beépüljön napi szinten az ítélkezésbe.

Hivatkozott jogszabályok és eseti döntések:

- Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény
- Az Európai Unió Alapjogi Chartája
- A 2001. március 24-i 89. számú Previsione di equa riparazione in caso di violazione del termine ragionevole del processo (LEGGE PINTO)
- Gerichtsverfassungsgesetz (GVG)
- Miniszteri Bizottság Rec (2004) 6. sz. ajánlása
- A polgári peres eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítéséről szóló 2021. évi XCIV. törvény (Pevtv.)
- A polgári peres eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel mértékéről és a kifizetendő összeg számításának szabályairól szóló 372/2021. (VI. 30.) Korm. rendeletet
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.)
- A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (Bjt.)
- Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.)
- A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (1952. évi Pp.)
- A bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002 (VIII.1.) IM rendelet (Büsz.)
- A fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény (Fmhtv.)
- A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési eljárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bvtv.)
- A bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény (Bpntv.)
- Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.)
- Hornsby v. Greece (no.18357/91, 1997. március 19-i ítélet)
- Jarreau v. France (no.50975/99, 2003. április 8-i ítélet)
- Immobiliare Saffi v. Italy (no.22774/93, 1999. június 28-i ítélet)
- Broniowsky v. Poland (no.:31443/96, 2005. szeptember 28-i ítélet)

- Gászó v. Hungary (no: 48322/12, 2015. július 16-i ítélet)
- Ruotolo v. Italy (no. 12460/86, 1992. február 27.)
- Mangual de Pinto v. France (no. 43491/98, 2002. április 9.)
- Ferrari v. Italy (no.33440/96, 1999. július 28-i ítélet)
- Rumpf v. Germany (no.46344/06., 2010. szeptember 2-i ítélet)
- 7/2013. (III. 1.) AB határozat
- BH2007. 161.
- BH2011. 136.

Hivatkozott irodalom és egyéb felhasznált irodalom:

- ÁRVA Zsuzsanna: *Nagykommentár Magyarország Alaptörvényéhez* (Alaptörvény 28. cikkéhez) <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/428/id/A20Y2225.KK/> 2022. május 19.
- Frédéric EDEL: *The lenght of civil and criminal proceedings in the case-law of the Eurpoean Court of Human Rigths* 2nd édition, 2007 Council of Europe Publishing
- SZEMESI Sándor: Egy lehetséges válasz a szisztematikus jogsértésekre: a pilot judgment eljárás az emberi jogok európai bírósága gyakorlatában In: Collegium Doctorum Konferencia [elektronikus dokumentum]: 2012. április 19., Miskolc [DVD]/[közread. Collegium Doctorum], Bíbor, Miskolc, 2012. 2.
- A 2021. évi XCIV. törvény végső előterjesztői indokolása a polgári peres eljárás elhúzóásával kapcsolatos vagyonielégítél érvényesítéséről
- <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/4/id/A2100094.TVI/lr/chain64> 2022.május 14.
- Nagykommentár a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez (archív), Szerkesztette: Kiss Daisy / Németh János Jogtár, Wolters Kluwer kiadó, Budapest 2014., Pp.114/A. §-ához
- A Fővárosi Ítéltábla 2006. szeptember 4. napján tartott tanácselnöki értekezletéről készült Emlékeztető az eljárás elhúzóása miatti kifogás egyes kérdéseiről
- DRASKOVICH Edina: A bírósági eljárások elhúzóása In: Információs Jegyzet 2018/5., 2018. február 14. Képviselői Információs Szolgálat 3. www.parlament.hu 2022. május 7.
- https://it.wikipedia.org/wiki/Legge_Pinto 2022. május 7.

- https://www.professionegiustizia.it/documenti/guide/legge_pinto_ragionevole_durata_del_processo/1/ 2022. május 7.
- GOMBÁR Zsófia: A német igazságszolgáltatás felépítése és működése https://www.ojji.u-szeged.hu/images/dokumentumok/CLWP/gombar_nemet.pdf 2022. május 14.
- https://de.wikipedia.org/wiki/Rechtsschutz_bei_%C3%BCberlangen_Gerichtsverfahren_und_strafrechtlichen_Ermittlungsverfahren 2022. május 14.
- Dr. RAINER Lilla: Az ésszerű időn belüli eljárás, mint polgári peres eljárási alapelv a nemzetközi követelmények tükrében in Majláth György Tudományos Pályázat 2016 Díjazott Dolgozatok https://birosag.hu/sites/default/files/2018-08/mailath-2016_1.pdf 2022. május 14.
- https://www.echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf rule 61. 2022. május 6.
- <https://kuria-birosag.hu/hu/etmb/r-04-6-hazai-jogorvoslatok-fejleszteserol> 2022. május 6.